સુપ્રભાતમ્

સુરેશ પ્રા. ભટ્ટ
079-23226251

સલામી સવારની..

વાવ્યાં માત્ર સપનાં જ બીજ, આખું વરસ!
ઉડ્યા કર્યું માત્ર આકાશમાં, આખું વરસ!
આખું વર્ષ વિત્યું સાથીઓને છાવરવામાં -
વરસ્યા રેડિયો ને ટીવીમાં, આખું વરસ!

હાઈકુ

મુબારક હો!
ખ્રિસ્તી ભાઈ-બહેનો ને -
નવું વરસ...

સુખ-શાંતિને
ક્ષમાભાવના આપે
મધર મેરી...

ચિંતન

એકોદરસ્યુત ભૂતા એક નક્ષત્ર જાતકઃ । ન ભવન્તિ સમાઃ શીલ યથા બદરી કંટકાઃ ॥

'ચાણક્ય નીતિ' સૂત્રનો આ શ્લોક છે :

'જેમ એક જ બોરડી (માતા)નાં સંતાન બોર અને કાંટાના ગુણ એક સરખા નથી હોતા તેમ એક જ માતાની કૂખે એક જ સમયે, એક જ નક્ષત્રમાં જન્મેલા (બેલડાં) સંતાનોના ગુણ, કર્મ, સ્વભાવ પણ સરખા નથી હોતા.'

જન્મ એક જ કુળ, પરિવારમાં અને એક જ માતાની કૂખે એક જ સમયે (બેલડાં) થયો હોવા છતાં બંને સંતાનના કર્મ-આચરણ-વિચાર-વર્તન-તદ્દન એક સમાન નથી હોતાં - આમાં સંસ્કાર-સંગત-ઉછેરની તો અસર થાય જ છે પણ વિશેષ અસર પૂર્વજન્મોનાં કર્મની હોય છે. પૂર્વજન્મોનાં પાપ-પુણ્યને કારણે જ માણસને બુદ્ધિ-વિચાર-સંસ્કાર મળે છે અને એ મુજબ જ આચરણ થાય. એવા જ સંજોગ મળે - બેલડાં હોય તો એક હોસ્ટેલમાં જાય એક ઘરે રહે એને પરિસ્થિતિનું નિર્માણ કહેવાય.

અહીં બોરડીનું યોગ્ય દૃષ્ટાંત અપાયું છે.

સુવિચાર

- જીવનને નજીકથી જોઉં છું તો પીડા લાગે છે... અને દૂરથી જોઉં છું તો કોમેડી લાગે છે - **ચાર્લી ચેપ્લીન**
- એ પરમકૃપાળુએ કેટલું સરસ વરદાન આપી દીધું કે શ્રદ્ધા સ્વયં ભગવાન બની ગઈ છે. શ્રદ્ધા અને ભગવાન બે જુદા નહીં રહ્યાં, પૂર્ણ શ્રદ્ધાવાન હૃદય સ્વયં પોતે ભગવાન હોય છે - **ભક્તિસૂત્ર**
- કોઈ પણ આશા જન્મે છે અને તે તરત ફળતી દેખાય છે આજ કારણે સાચા ઉપાસકે કોઈ પણ આશા રાખવાની નથી હોતી - **એસ. ભટ્ટાચાર્ય**
- સરળ થવાના અવસરો વખતે ગંદીગોબરી સમજણ આપને નડી છે... જીવનમાં સમજણના આધારે સવળાં કરતાં તો અવળાં કામ વધારે થયાં છે - **રજનીશ**
- જ્યાંથી આપને સુખ મળ્યું હોય ત્યાં ફરી ફરીને સુખ મેળવવાનો આપણો સતત પ્રયત્ન રહે છે, જેથી આપણા જીવનમાં કૃત્રિમતા તથા યાંત્રિકતા આવી જાય છે - **ભક્તિસૂત્ર**
- એક શ્રેષ્ઠ મનુષ્ય તેના શ્રેષ્ઠ સર્જન માટે પ્રાણ નીચોવી દે છે, એ રીતે પ્રભુએ મનુષ્યનું અને આ સૃષ્ટિનું સર્જન કર્યું છે, બુદ્ધિ એ ઈશ્વરના હસ્તાક્ષર છે - **જે. કૃષ્ણમૂર્તિ** (સંકલન : દીપક વી. આસરા)

બોધકથા

નિષ્ઠાથી બજાવેલું કોઈ પણ કર્તવ્ય-ફરજ-કામ કચેરીનું હોય કે ઘરકામ હોય - એ ઈશ્વરનું ભજન જ છે. સમાજની સેવા, લેખનકાર્ય, સત્કાર્યો અને સત્યધર્મનો પ્રચાર-પ્રસાર, સફાઈથી સુરક્ષાનું કામ બધું જ મન અને જીવથી કરેલું કાર્ય 'ભક્તિ' જ છે સંન્યાસ-વનગમન-તપ-જપ-અપવાસ-માળા જ ભક્તિ નથી.

ગિરીશ ઘોષ, સ્વામી રામકૃષ્ણ પરમહંસના પરમ ભક્ત હતા. પછીથી મા શારદામણિ દેવીને પણ એ જ ભાવે ભજતા.

શ્રી ઘોષ સારા નાટ્ય લેખક અને ઉત્તમ અભિનેતા હતા. બંગાળની સામાજિક સમસ્યાઓને તેઓ સુંદર રીતે સાહિત્ય સ્વરુપે નાટકમાં ઢાળી ને હૃદય દ્રાવક અભિનયથી અભિવ્યક્ત કરતા હતા.

એકવાર શ્રી ઘોષ મા શારદા દેવી પાસે ગયા અને કહ્યું 'અત્યાર સુધીની જિંદગી મેં નાટક એક્ટમાં વ્યર્થ બગાડી, સમય વેડફતો રહ્યો છું. હવે મને સંન્યાસ લેવાની ઈચ્છા જાગી છે.'

માતાજીએ કહ્યું, 'ગિરીશ બેટા! તારાં લખેલાં નાટકો અને અભિનય માત્રથી તેં કેટલાય લોકોના હૃદયપરિવર્તન કર્યા છે એની તને ખબર નથી. તારું કાર્ય તો લોકોપકાર જ છે. એ ઈશ્વરનું ભજન-ચિંતન છે.'

સ્વાગતમ્ સ્વીટ-૧૬

તંત્રીસ્થાનેથી....

એકવીસમી સદીના સોળમા વર્ષની શુભ સવારે સૌને હેપી ન્યુ યર! સોળ અને સત્તરમાં વર્ષે યૌવનના શુભારંભનાં વર્ષો ગણાય છે. વ્યક્તિના જીવનમાં તેમ રાષ્ટ્રના ઈતિહાસમાં પણ એ અગત્યના બની રહે છે. મહાત્મા ગાંધી દ.આફ્રિકાનો સફળ સત્યાગ્રહ આટોપી ૧૯૧૫માં ભારત આવ્યા ત્યારે એમના રાજકીય ગુરુ ગોપાલકૃષ્ણ ગોખલેએ એમને એક વર્ષ સુધી ચૂપચાપ ભારતદર્શન કરવાની સલાહ આપી હતી. ગાંધીજીએ એ સલાહનો અક્ષરશઃ અમલ કર્યો હતો પરંતુ એક વર્ષના સંયમપૂર્ણ ભ્રમણ અને ભારત દર્શન પછી બનારસ હિંદુ યુનિવર્સિટી ખાતે એની બેસન્ટની અધ્યક્ષતામાં એમને જે ગરીબ દેશવાસીઓનાં દુઃખદર્દ સામે આંખ આડા કાન કરતાં માલેતુઝારોની ઝાટકણી કાઢતું પહેલું ભાષણ લલકાર્યું તેનાથી ઉપસ્થિત રાજા-મહારાજાઓ અને ધનકુબેરો સહિત ખુદ એની બેસંટ હચમચી ઊઠ્યા હતા. ગાંધીનાં બેઠેલો રાષ્ટ્રનાયક આજથી બરાબર સૌ વર્ષ પૂર્વે ધરતી ફાડીને વાંસના અંકુર ફૂટી નીકળે એમ જાગી ઊઠ્યો હતો. આપણે ગુલામ હતા, ગરીબ હતા. નવા વરસની ઊજવણી એ તો સત્તાધીશોનો, લાટસાહેબો અને એમની મડમડીઓનો ઈજારો હતો. બલકે છેક હમણાં સુધી ભારતીય સમાજ માટે તો એનું નવું વરસ કાં તો ચૈત્રી પંચાગ અનુસરા ચૈત્ર સુદ પ્રતિપદાના દિવસે અથવા દિવાળી પછીના દિવસે શરુ થતું રહ્યું છે. પંજાબમાં બૈસાખી એ નૂતન વર્ષનો તહેવાર છે. અને વરસાદ ઝંખતું કચ્છ તો આષાઢી બીજથી નવું વરસ બેસતું હોવાનું માને છે. પરંતુ હવે દુનિયા આખી પાશ્ચાત્ય સંસ્કૃતિના રંગે રંગાઈ ગઈ છે એટલે દેશી વરસ કરતાં આ અંગ્રેજી વરસની જ અત્ર-તત્ર-સર્વત્ર બોલબાલા રહ્યા કરે છે. વળી વર્ષાન્તે શાંતિપૂર્વક અગાઉથી ચાલી આવતી ખ્રિસ્તી પરંપરા મુજબ 'નાઈટ વૉચ' આત્મમંથન અને પ્રાયશ્ચિત કે ઈશ્વરનો આભાર માનવાને બદલે હવે તો ડ્રિંક, ડાન્સ એન્ડ બી મેરી-ની તર્જ પર જ નવા વરસની ઉજવણી કરવાની પ્રથા શરુ થઈ ગઈ છે. લોકો નશો કરીને દર્દ ભૂલવા મથતા હશે કે શું? ગુજરાતમાં દારૂબંધી હોવા છતાં ૩૧મી ડિસેમ્બરની રાતે ઠેર ઠેર ડાન્સ અને દારૂની મહેફિલો જામશે. નવી પેઢીનાં છોકરા-છોકરીઓ માટે સ્વેચ્છાચાર જાણે જન્મસિદ્ધ અધિકાર બની ગયો છે. સરકાર પણ આ બધાં અનિષ્ટોની સામે કડક થઈ શકતી નથી, કારણ કે આખરે તો એને અહર્નિશ એની વોટ બેંકનું બેલેન્સ વધારવાની જ ફિકર રહ્યા કરતી હોય છે. જેમને પોસાય એમ હોય એ તો ઉજવણી માટે દીવ કે ગોવા જેવી રંગીન ક્રીડાસ્થલીઓ બુક કરાવી દે છે. ૨૦૧૫ના વર્ષમાં દેશ અને દુનિયાએ ઘણી નવાજૂની જોઈ છે. આતંકની પરાકાષ્ઠા, આઈએસઆઈએસની ક્રૂરતા અને વિશ્વમંચ પર ભારતના વડાપ્રધાનનો તરખાટ! પરંતુ 'અચ્છે દિન' આવવાની હજી વાર છે. એ માટે કોઈ તારીખ નક્કી નથી કરાઈ. જો કે દુનિયાભરના અર્થશાસ્ત્રીઓ ભારતનો વૃદ્ધિદર સૌથી વધુ રહેવાની આગાહી કરે છે અને તે કોઈ નાનુંસૂનું આશ્વાસન નથી! ૨૦૧૫નું વર્ષ ભારતીય પ્રબુદ્ધ સમાજની અસહિષ્ણુતા સામેની ઝુંબેશનું વર્ષ રહ્યું છે. કટ્ટરપંથીઓએ કંઈ કેટલાય અવાજ ગોળીએ દઈ દીધા પછી સાહિત્યકારો, ઈતિહાસકારો અને વૈજ્ઞાનિકોએ પોતાના માન-અકરામ પરત કરી દઈ વિરોધ નોંધાવ્યો હતો. જ્ઞાનપીઠ પારિતોષિક વિજેતા વરિષ્ઠ સર્જક રઘુવીર ચૌધરીએ આ 'એવોર્ડ વાપસી'ના કાર્યક્રમને અપરિપક્વતા કહી વખોટી કાઢ્યો છે, પણ સમાજ આવા પ્રતીકાત્મક વિરોધની નોંધ લેતો થયો છે. બિહારમાં મોદી મેજિકનાં વળતાં પાણી થયા પછી વડાપ્રધાન ગંજીફો ચીપવા માગે છે. ખાટલે મોટી ખોડ કે એમની પાસે ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળાં માથાંની ભારે અછત છે! ૨૦૧૬નું વર્ષ ગુજરાત માટે વિશેષ મહત્ત્વનું બની રહેશે. પાટીદાર આંદોલનના પગલે ઊંઘતી ઝડપાયેલી ભાજપ સરકાર વર્ષ દરમિયાન કેટલી અને કેવી 'રિકવર' થાય છે, એના આધારે ૨૦૧૭ની ચૂંટણી લડાશે! આપણે તો તમામ 'ખેલાડીઓને' શુભેચ્છા જ પાઠવીએ.

વગર ડીગ્રી એ બ્લડ કલેકશન થાય?

તન દુરસ્તી

મહેન્દ્ર ગજ્જર
ડૉ. દિનેશ રાઠોડ

ચંદાબેનના બંને હાથે કાળા-કાળા જામા પડી ગયા હતા દુખતું પણ હતું અને વારંવાર ચંદા બેન ની નજર પણ એ કાળા ડાઘ પર રહેતી. બાજુ વાળા મંદાબેને પૂછ્યું અરે.... ચંદાબેન તમારા બંને હાથપર આ કળા જામા શેના પડ્યા છે? કોઈ DOCTOR ને બતાવો, દવા નું રીએક્શન છે? કોઈ જંતુ નો ચેપ છે? કઈક વાગ્યું છે કે પછી મધમાખી કરડી છ? ચંદાબેન મુક્ત હાસ્ય કરી ને બોલ્યા અરે.. ના ના મંદાબેન આતો મને જરા તાવ આવતો હતો એટલે લેબોરેટરીમાંથી લોહી ટેસ્ટ કરાવવા ઘરે બોલાવ્યા હતા અને લોહી લેનાર છોકરો નવો હશે કે શું ?... કે એણે બંને હાથે સોય ઘોંચી ત્યારે લોહી માંડ માંડ આવ્યું.દુખ્યું પણ બહુ. લેબોરેટરી વાળા છોકરા એ સોય નાખ્યા પછી અંદર નસ શોધવા માટે સોય આમ તેમ ફેરવતો હતો અને તેના લીધે આ કાળા જામા થઈ ગયા છે ને આને તો બે ત્રણ દિવસ થઈ ગયા. લેબોરેટરીવાળા ને ફોન કર્યો ને બરાબર ધમકાવી નાખ્યા કે આવા અભણ નવા નવા શીખાઉ છોકરાઓ ને કેમ મોકલો છો? મારા તો બંને હાથે કાણા કરી નાખ્યા. લેબોરેટરી વાળા એ દુખ વ્યક્ત કરીને કહ્યું કે એ છોકરો તો ઘણા વર્ષો થી વિઝીટ જાય છે. અને લોહી લઈ ને આવે છે.આ વખતે જ આવું થયું એ માટે અમે દિલગીર છીએ અને ફરીવાર ધ્યાન રાખીશું.

કીન્નરભાઈની ઉંમર 40 વર્ષ, એમને થયું કે ચાલો બોડી પ્રોફાઈલ જેમાં બધાજ ટેસ્ટ આવી જતા હોય એવું કરાવી લઈએ. લેબોરેટરી માં ફોન કર્યો,છોકરો સવારે ૬:૩૦ વાગ્યે એમના ઘરે FASTING (ભૂખ્યા પેટ) નું સેમ્પલ લેવા પહોંચી ગયો છોકરાનું નામ પ્રફુલ, કિન્નરભાઈએ કહ્યું ડાયાબિટીસ,લીપીડ પ્રોફાઈલ,લીવર પ્રોફાઈલ, રીનલ (કીડની) પ્રોફાઈલ,થાયરોઈડ પ્રોફાઈલ,વિટામીન B12,D૩, યુરીન, સ્ટુલ (મળ), કેલ્શિયમ, ફોસ્ફરસ, RA FACTOR, યુરિક એસીડ... વગેરે ટેસ્ટ મારે કરાવવા છે.પ્રફુલ કીન્નરભાઈ ના શરીર સામે જોવા લાગ્યો.કીન્નરભાઈનું વજન ૧૨૦ કિલો,કીન્નરભાઈના હાથ જાણે મોટા હલેસા. પ્રફૂલે લોહી લેવાની તૈયારી કરી અને હાથપર પ્રેસર માટે બેલ્ટ બાંધ્યો. પણ કીન્નરભાઈના હાથ એટલા તંદુરસ્ત હતા કે બેલ્ટ બંધાતો જ નહતો. પ્રફૂલે પોતાનો હાથ રૂમાલ કાઢી ને ફીટ બાંધ્યો. પણ ક્યાય નસ ના દેખાઈ કે અનુભવાતી પણ ન હતી. પ્રફૂલે એટેમ્પ શરુ કર્યા પહેલો...બીજો..ત્રીજો... પણ લોહી નું ટીપું પણ ના આવ્યું. પ્રફૂલે બીજા હાથે પણ આજમાઈશ શરુ કરી પણ ત્યાં પણ બે પ્રિક કરી છતાં પણ કીન્નરભાઈનું લોહી જોવા ના મળ્યું.કીન્નરભાઈબોલ્યા હું એટલેજ લોહી ટેસ્ટ કરાવતો નથી અરે....યાર જે લેબોરેટરી વાળા લોહી બરાબર લઈ ના શકે એ શું ધૂળ ટેસ્ટ કરતા હશે.પ્રફુલ પણ ગાંજો જાય એવો નહતો સાહેબ હું તો દસ વર્ષ થી આ લેબોરેટરી માં નોકરી કરું છું.આ દસ વર્ષ માં પહેલી વાર આવું બન્યું છે.

સારું ભાઈ...કીન્નરભાઈ બોલ્યા આ તો મારી ત્રીજી લેબોરેટરી છે છતાં પણ લોહી ના આવ્યું હશે...મારા નશીબ.

તો ભાઈ...સવાલ થાય છે કે ઘરે લોહી લેવા આવતા છોકરા ઓ (VISITBOY) ને શું લોહી લેતા નહિ આવડતું હોય ?આવા છોકરાઓ ધ્વારા બ્લડ કલેક્સન કરાવવું જોઈએ ?એમનું ભણતર શું? ડીગ્રી શું? એને શરીર ની એનેટોમી કે ફીજીયોલોઝી વિષે નોલેજ છે ? આવા બેજવાબદાર લોકો ને મોકલવા માટે સંચાલક જવાબદાર છે? પ્રશ્નો અઘરા અને જટિલ છે.ચાલો આના વિષે આપને કોઈ લેબોરેટરીવાળા સાથેજ વાત કરીએ

સેક્ટર -૩૦ માં શક્તિ લેબોરેટરી ના સંચાલક ડો નરેશભાઈ પટેલ ને પ્રશ્નો પૂછ્યા કીન્નરભાઈએ પૂછ્યું " અરે ડો નરેશભાઈ આ તમારી લેબોરેટરીમાંથી આવેલ છોકરો પ્રફુલ નું ભણતર જણાવશો? ડો નરેશભાઈ બોલ્યા પ્રફુલનું ભણતર ફક્ત ધો-૧૦ પાસ છે. છેલ્લા દસ વર્ષથી એ અમારી શક્તિ લેબોરેટરી માં કામ કરે છે.પહેલા શરૂઆતમાં વોશિંગનું (ટ્યુબ ધોવાનું) કામ કરતો હતો.તેમ કરતા કરતા તે પેશન્ટનું લોહી લેવાની પદ્ધતિ જોયા કરતો, તેને બ્લડ કલેક્સન જોવું બહુ ગમતું અને એક દિવસ લેબોરેટરીમાં કોઈ ન હતું અને ને સવારે ૬ :૩૦ વાગ્યે માત્ર પ્રફુલ હતો.એક પેશન્ટ લેબોરેટરીમાં આવ્યું, પેશન્ટ ના કીધા પછી પ્રફૂલે તેમનું ડાયાબીટીસ માટે લોહી ખેંચ્યું, સામ ની દુકાન માંથી ૨૦૦ ગ્રામ પેંડા લઈ આવ્યો.ડો નરેશભાઈ અને બીજો સ્ટાફ આવ્યા પછી બધાને ખુશીના વધામણા આપ્યા અને

અનુસંધાન પાના નં. ૭ પર

કેટલા હેકટરથી ઓછી જમીન ધરાવનારને સીમાંત ખેડૂત કહે છે?

ખજાનો

અનિલ પટેલ

કૃષિજગત

(૧) અમેરીકન વૈજ્ઞાનિક ડૉ. વિલિયમ ગેન્ડે કઈ ક્રાંતિ માટે સૌ પ્રથમ શબ્દનો ઉપયોગ કર્યો હતો?
(અ) શ્વેતક્રાંતિ (બ) હરિતક્રાંતિ
(ક) નીલવર્ણી ક્રાંતિ (ડ) એક પણ નહીં

(૨) નેશનલ ઈન્સ્ટી. ઑફ હાઈડ્રોલોજીનું મુખ્યાલય કયાં આવેલું છે.?
(અ) કોલકાત્તા (બ) ચેન્નાઈ
(ક) રૂડકી (ડ) મુંબઈ

(૩) પીબી ક્રાંતિ કઈ ખેત પેદાશ સાથે સંકળાયેલ છે?
(અ) તેલીબીયાં (બ) કઠોળ
(ક) કંદમૂળ (ડ) અન્ન

(૪) ભારતમાં હરિતક્રાંતિના જનક કોણ હતા?
(અ) એમ.એસ. સ્વામીનાથન (બ) ઝવેરભાઈ પટેલ
(ક) ડૉ. વર્ગીસ કુરીયન (ડ) ચૌધરી ચરણસિંહ

(૫) ગુજરાતમાં સેન્ટ્રલ કેટલ બ્રીડીંગ ફાર્મ કયાં આવેલું છે?
(અ) જૂનાગઢ (બ) ડીસા
(ક) ધામરોડ - સુરત (ડ) જગુદણ-મહેસાણા

(૬) ૧૨ જુલાઈ ૧૯૮૨માં કંઈ સંસ્થાની સ્થાપના થઈ?
(અ) ભારતીય ખાદ્ય નિગમ (બ) તેલીબીયા સંસોધન કેન્દ્ર
(ક) પશુ વિકાસ નિગમ (ડ) નાબાર્ડ

(૭) હંગેરીના કૃષિમંત્રી ડૉ.પાલ રોમાનીએ કયા દિવસની ઉજવણીનું સૂચન કર્યું હતું?
(અ) વિશ્વ જળ દિન (બ) વિશ્વ દૂધ દિવસ
(ક) વિશ્વ ખાદ્યાન્ય દિવસ (ડ) વિશ્વ આરોગ્ય દિવસ

(૮) રાષ્ટ્રીય મશરુમ અનુસંધાન કેન્દ્ર કયાં આવેલું છે?
(અ) સોલન (હિ.પ્ર) (બ) ભોપાલ (મ.પ્ર)
(ક) રૂડકી (ઉત્તરાંચલ) (ડ) ડીસા (ગુજ.)

(૯) રાષ્ટ્રીય ઔષધીય અને સુગંધીત છોડવા અનુસંધાન કેન્દ્ર કયાં આવેલું છે?
(અ) હરિદ્વાર (બ) પટીયાલા
(ક) ભુવનેશ્વર (ડ) આણંદ

(૧૦) ચૌધરી ચરણસિંહ કૃષિ યુનિવર્સિટી કયાં આવેલી છે?
(અ) ચંદીગઢ-પંજાબ (બ) હિસાર -હરિયાણા
(ક) દિલ્હી (ડ) જયપુર - રાજ.

(૧૧) ભારતીય કૃષિ અનુસંધાન પરિષદ દ્વારા કયું માસિક પ્રકાશિત થાય છે?
(અ) કૃષિજગત (બ) ખેતી
(ક) કિશાન (ડ) ભારતીય કિશાન કી ખેતી

(૧૨) કયુ સ્થળ ગાર્ડન સીટી તરીકે ઓળખાય છે?
(અ) મૈસૂર (બ) શિમલા
(ક) બેંગાલુરુ (ડ) વૃંદાવન

(૧૩) ખેતીમાં ન્યૂનત્તમ સમર્થન મુલ્ય કોણ નક્કી કરે છે?
(અ) જે તે રાજય સરકાર (બ) કેન્દ્ર સરકાર
(ક) નાબાર્ડ (ડ) સહકારી કૃષિ મંડળીઓ

(૧૪) કેટલા હેકટરથી ઓછી જમીન ધરાવનારને સીમાંત ખેડૂત કહે છે?
(અ) એક (બ) બે
(ક) ત્રણ (ડ) ચાર

(૧૫) કૉફીના ઉત્પાદનમાં કયું રાજય પ્રથમ સ્થાને છે?
(અ) કર્ણાટક (બ) તમિલનાડુ
(ક) કેરાલા (ડ) તેલંગાણા

વિવિધા

વિષય : આ સપ્તાહમાં આવતા વિશ્વના વૈજ્ઞાનિકોના જન્મદિવસ

- ૧ જાન્યુઆરી ૧૯૧૭ જુલ જયોર્જી ચેર્નેય : અમેરીકન મીટીરીયોલોજીસ્ટ, હવામાનની આગાહી સામે સૌ પ્રથમ ઈલેકટ્રોનીક્સ કમ્પ્યુ. નો ઉપયોગ કરનાર
- ૧ જાન્યુઆરી ૧૯૦૫ ઓસ્કાર ઔર્બચ : અમેરીકન પેથોલોજીસ્ટ, સિગારેટ પીવાથી ફેફસાનું કેન્સર થાય છે તે સાબિત કરનાર પ્રથમ વૈજ્ઞાનિક
- ૨ જાન્યુઆરી ૧૮૮૯ રોજર એડમ્સ : અમેરીકન ઓર્ગેનીક કેમીસ્ટ, ઘણા બધા આલ્કલોઈડ પર સંશોધન કરનાર
- ૨ જાન્યુઆરી ૧૯૮૪ ફેન્સીસ ઓર્થર ફીચ : બ્રિટીશ ઈન્ડ્રસ્ટ્રીયલ કેમીસ્ટ, બર્નર, મોન્ડ એન્ડ કંપનીના ચીફ હતા
- ૩ જાન્યુઆરી ૧૮૨૩ રોબર્ટ વ્હાઈહેડ : બ્રીટીશ એન્જી., આધુનિક ટ્રોપેડાના શોધક
- ૩ જાન્યુઆરી ૧૮૧૦ એન્ટોની થોમસ અબ્બાડાઈ : ફ્રેન્ચ જીઓગ્રાફર, પૂર્વ આફ્રિકાની શોધ માટે ૧૦૦ જેટલા કેરેબીયન ટાપુઓ પર જનાર
- ૪ જાન્યુઆરી ૧૯૦૦ જેમ્સ બોન્ડ : અમેરીકન ઓરીઓન્ટોલોજીસ્ટ, નેચર સાયન્સની શોધ માટે ૧૦૦ જેટલા કેરેબીયન ટાપુઓ પર જનાર
- ૪ જાન્યુઆરી ૧૮૪૬ એડવાર્ડ એચ. જ્હોન્સન : અમેરીકન ઈલે. એન્જી., થોમસ આલ્વા એડીસન સાથે કામ કરનાર
- ૫ જાન્યુઆરી ૧૯૦૬ ડેમ કેથલીન કેનીયોન : ઈંગ્લીશ આર્કિયોલોજીસ્ટ, પથ્થરયુગનાં થતીખેતી વિશે સંશોધન કરનાર
- ૫ જાન્યુઆરી ૧૮૭૪ જોસેફ અર્લેન્ગર : અમેરીકન ફીજીયોલોજીસ્ટ શરીરના ચેતાતંત્રમાં એક જ ચેતા અલગ અલગ સંદેશા વહન કરી શકે તેવું સાબિત કરનાર
- ૬ જાન્યુઆરી ૧૮૭૯ એમાઈલ એર્જન્ડ : સ્વિઝ જીઓલોજીસ્ટ, આલ્પ્સના પર્વતોની ભૂ-રચનાનો અભ્યાસ કરનાર
- ૬ જાન્યુઆરી ૧૮૬૫ નિકોલેય યાકોસ્વીચ માર : રશિયન આર્કિયોલોજીસ્ટ, 'થિયરી ઓફ સ્ટેગીંગ'ના જનક
- ૭ જાન્યુઆરી ૧૯૨૦ ગેરાલ્ડ માલ્કોમ ડયુરેલ : બ્રિટીશ પર્યાવરણ સંરક્ષક, લુપ્ત થતા પ્રાણીઓના સંરક્ષણનું કામ કરનાર
- ૭ જાન્યુઆરી ૧૯૨૦ સર એલ્ટરે પિલ્કીંગટોન : બ્રિટીશ ઉદ્યોગપતિ તથા સંસોધક, ફલોટ ગ્લાસ પ્રોસેસના શોધક

ગત સપ્તાહના સવાલનો જવાબ

સવાલ : અરૂણ જેટલી પર કયા કથિત ભ્રષ્ટાચારના મુદ્દે વિપક્ષો દ્વારા રાજીનામાની માંગ થઈ છે?

જવાબ : ધ દિલ્હી એન્ડ ડ્રિસ્ટીક્ટ ક્રિકેટ એસોશીયેશન (ડીડીસીએ)

સાચા ઉત્તર આપનાર પત્રમિત્રો

(૧) મૂળજીભાઈ પરમાર 'દધિ' : સે-૭બી (૨) નટુભાઈ દરજી : પેથાપુર (૩) ઋજિત રાવલ : સે-૭ડી, ૧૨૨૨/૨ (૪) બિમલકુમાર હરીશભાઈ રાવલ : ૬૯૦/૨, સે-૩ (૫) જયેન્દ્રપ્રસાદ પાઠક : સે-૬ (૬) મહેશ એમ. જાદવ : સે-૩૦

આ સપ્તાહનો સવાલ (જવાબ એક સપ્તાહમાં મોકલો)

અરૂણ જેટલી સામે મોરચો માંડનાર ભાજપના કયા નેતાને પક્ષમાં સસ્પેન્ડ કરાયા?

'ગાંધીનગર સમાચાર'-ખજાનો વિભાગ,
બ્લોક નં. ૬૮૪/૧, સેક્ટર-૮ ગાંધીનગર

સાચા જવાબો

(૧) બ (૨) ક (૩) અ (૪) અ (૫) ક (૬) ડ (૭) ક (૮) અ (૯) ડ (૧૦) બ (૧૧) બ (૧૨) ક (૧૩) બ (૧૪) ડ (૧૫) અ

વૈદર્ભીનો વિવાહ

અમર વારસો

ડૉ. રશ્મિકાન્ત મહેતા

વિદર્ભ પ્રદેશમાં મહારાજા ભીષ્મકને છ સંતાનો હતા : પાંચ પુત્ર - અનુક્રમે રૂકમી, રૂકમ રથ, રૂકમબાહુ, રૂકમ કેશ અને રૂકમ માલી. એક પુત્રી હતી - રૂકમણિ. રાજમહેલમાં જે મહામાનો આવતા; તેઓ શ્રીકૃષ્ણના સૌંદર્ય, સદ્દગુણ, સામર્થ્ય અને સંપત્તિનાં વખાણ કરતાં. રુક્મણિએ આ સાંભળીને તેને પતિ રુપે માની લીધા.

આ જ રીતે કૃષ્ણ પાસે પણ એનાં સદ્દગુણો, સૌંદર્ય અને બુદ્ધિમત્તાનાં વખાણ આવતા. તેણે પણ મનથી પત્ની રુપે માનેલી. રૂકમણીના માબાપ અને નાના ચારભાઈઓ આમાં સંમત હતા. પરંતુ સૌથી મોટો રૂક્મિને કૃષ્ણ માટે તિરસ્કાર હતો. તેથી એણે એવા કૃષ્ણશત્રુ શિશુપાલ સાથે રૂકમણિની સગાઈ નક્કી કરી.

રૂકમણીએ આઘાત લાગ્યો. તેણે એક વિશ્વાસુ બ્રાહ્મણને દ્વારિકા કૃષ્ણ પાસે દૂત તરીકે મોકલ્યો, બ્રાહ્મણ દ્વારિકા આવ્યો અને કૃષ્ણને આવી મળ્યો, કૃષ્ણે એનું બ્રાહ્મણ અતિથિ તરીકે પૂજન કર્યું. અને વિનય સાથે પૂછ્યું. 'આટલે દૂરથી દરિયો પાર કરીને અહીં પધારવાનું પ્રયોજન શું છે?' બ્રાહ્મણે રૂકમણીનો સંદેશો કહ્યો :

હે ભુવનમોહન! હું તમારી પ્રશંસા સાંભળ્યા કરું છું. આથી મારું મન સંકોચ છોડીને તમારામાં પ્રવેશી ગયું છે. તમારાં તો વ્યક્તિત્વ જ એવું છે કે તમને તો કોઈ પણ સંસ્કારી કન્યા વરવા તૈયાર થઈ જાય. પરંતુ હું તમને મનથી વરી ચૂકી છું. હું આપને પતિ તરીકેનું આત્મસમર્પણ કરી ચૂકી છું. હું તમારો -સિંહનો ભાગ છું. શિશુપાલ જેવા શિયાળ એને સ્પર્શી ન જાય એ ખ્યાલ રાખજો. મેં જો વ્રત પુણ્ય અને દેવપૂજન કર્યા હોય તો અહીં જલદીથી આવો. શિશુપાલ મને સ્પર્શે એ પહેલાં. મારો હાથ ગ્રહણ કરી લો. તમે છૂપી રીતે આગલે દિવસે આવી જજો. શત્રુઓનો પરાજિત કરીને મારી સાથે રાક્ષસવિવાહ કરજો. (વર અપહરણ કરીને કન્યાને ઉપાડી જાય અને પરણે - આમાં કન્યાની સંમતિ હોય છે. આ રાક્ષસવિવાહ છે) અંતઃપુરમાંથી મને ઉપાડી જાવ તો મારા સ્વજનોને મારવા પડે એવી ચિંતા તમે ન રાખશો. મારું લગ્ન નક્કી થયું છે. પરંતુ લગ્નપૂર્વે કન્યા નગરની બહાર દેવીપૂજન માટે જતી હોય છે. એ રીતે મારે જવાનું થશે. જો તમે નહિ આવો, તો હું મારાં પ્રાણ છોડી દઈશ.'

બ્રાહ્મણે પોતાના તરફથી પૂર્તિ તરીકે આ સંદેશો ગુપ્ત છે, અને તમે જલ્દી પધારો' કૃષ્ણએ પોતાના સારથિ દારુકને બોલાવ્યો એણે ચાર અશ્વોને રથે જોડ્યા. અશ્વના નામ હતા : શૈબ્ય, સુગ્રીવ, મેઘપુષ્પ અને બલાહક. કૃષ્ણે બ્રાહ્મણને રથમાં લઈ લીધા અને પૂરપાટ વેગે દ્વારિકાથી એક રાતમાં વિદર્ભમાં કુંડિનપુર પહોંચી ગયા. બલરામને ખબર પડી કે કૃષ્ણ એકલા ગયા છે.

ભીષ્મકને એમ હતું કે કૃષ્ણ બલરામ લગ્નમાં હાજરી આપવા આવ્યા છે તેથી એમનું સ્વાગત કર્યું. પરંતુ નગરજનોએ એકબીજાને કહ્યું કે 'અમારી પ્રેમાળ રાજકન્યા રૂકમણી તમને જ યોગ્ય છે, આ શિશુપાલને યોગ્ય નથી.' રૂકમણી પોતાનાં અંતઃપુર પરિવાર સાથે દેવીના મંદિરે નગર બહાર આવી. એને વિશ્વાસ હતો અને સંકોચ સાથે એણે સ્મિત વેરીને કૃષ્ણને જોઈ લીધા. બધાને હડસેલી, હાથ પકડીને કૃષ્ણે રૂકમણીને પોતાના રથમાં ચડાવી દીધી.'

અત્યંત ક્રોધમાં શત્રુરાજાઓ એમને પકડવા. કૃષ્ણ સન્મુખ થયા. કૃષ્ણ અને એના સાથીઓએ એમને ભયંકર હાર આપી. રૂકમણી મુગ્ધભાવે કૃષ્ણને લડતા જોઈ રહી. જરાસંઘ નાસી ગયો. શિશુપાલ નિસ્તેજ થઈ ગયો.

રૂકમી આ સહન ન થયું. એણે પ્રતિજ્ઞા કરી 'કૃષ્ણને હણીને હું રૂકમણીને પાછી લાવીશ, ત્યાં સુધી કુંડિનપુરમાં પ્રવેશ નહીં કરું.' કૃષ્ણ સાથેના યુદ્ધમાં એની હાર થઈ. પોતાના બચાવમાં કૃષ્ણ એને મારી નાખવાના હતા. પરંતુ, રૂકમણીએ પાય પકડીને ભાઈની પ્રાણ રક્ષા માગી. કૃષ્ણે એને બાંધી લીધો અને એના દાઢીમૂછ કાઢી નાખ્યા. બલરામના કહેવાથી એને બંધનમુક્ત કર્યો. સૌ દ્વારિકા રૂકમણી સાથે આવી ગયા. રૂકમી કુંડિનપુર ન ગયો, બાજુમાં ભોજક ગામ વસાવીને રહ્યો. દ્વારિકામાં આનંદમંગળ છવાઈ ગયો.

રૂકમણી હરણ - વૈદર્ભીવિવાહનો આ વૃત્તાન્ત 'ભાગવત' (૧૦/૫૨ થી ૫૪) માં સમાવિષ્ટ છે.